ET HOBUNE OLEKS TERVE

Soovitused tallipidajale, hobuseomanikule ja võistluste korraldajale

Meie kõigi ühine eesmärk on hobuste hea tervis, mille eest hoolitsemisel on igaühel meist tähtis roll. Selle eesmärgi nimel ja seoses hobuste herpesviroosi puhangutega 2013 aastal mitmetes tallides, sai Veterinaar- ja Toiduameti (edaspidi VTA) ja loomaarstide koostöös, koostatud ülevaatlik juhendmaterjal hobuste pidamisest. Juhendi eesmärgiks on eelkõige jagada lihtsaid soovitusi bioohutuse tagamiseks nii talliomanikule, hobuseomanikule, samuti ratsasportlasele ja hobuürituste korraldajale. Enamik väljatoodud punktidest on soovituslikud, kuid on ka paar seadustes sätestatud nõuet, mis on märgitud punasega.
Kui igaüks meist teab ja järgib enda võimaluste piires neid hoolega kokku pandud soovitusi, siis suudame tulevikus kindlasti ära hoida paljusid hobuste tervist kahjustavaid haiguspuhanguid.

Tallipidajale

- Hobusepidaja, tall ja seda piirav ala peavad olema registreeritud PRIAs. Taotluse vormid on olemas PRIA kodulehel.
- Tallis on seadusega nõutud bioohutusmeetmete rakendamine, mille eesmärk on nakkushaiguste leviku piiramine (Loomatauditõrje seadus § 7^1):
    a. piira kõrvaliste isikute liikumist talli territooriumil
    b. ära luba välisriigist saabunud isikut talli enne, kui vähemalt 48 tundi on möödunud tema Eestisse saabumisest
    c. eralda haiged loomad tervetest
    d. korralda sööda, allapanu ja muu materjali ohutu käitlemine nakkuse leviku vältimiseks
    e. korralda näriliste ja putukate tõrjet
    f. takista metsloomade ja hulkuvate loomade pääsemine talli
    g. taga, et kõiki neid nõudeid tallis täidetakse ning selgita ja nõua nende täitmist kõigilt, kes loomadega tegelevad
- Pea nimekirja kõigi oma tallis olevate hobuste ja nende omanike kohta.
  Täpsed juhised arvestuse pidamise kohta leiad VTA kodulehelt: https://vet.agri.ee/et/loom-soot/hobused/hobuste-kohta-arvestuse-pidamine.
- Hoia käepärast kõigi tallis hobust pidavate inimeste kontaktandmeid.
- Hoia käepärast kõigi tallis olevate hobuste passid.
- Uue hobuse talli saabudes lepi loomaomanikuga kokku, mida teha juhul, kui hobune vajab ootamatut arstiabi ja omanik pole kättesaadav. Fikseeri vastav kokkulepe paberil.
- Kõigil talli hobustel peaks olema tehtud gripi ja teetanuse vastane vaktsineerimine. Ära luba talli hobuseid, kellel see puudub.
- Kõigil tallihobustel võiks olla tehtud herpesevastane vaktsineerimine. Üksikute hobuste herpesevastane vaktsineerimine ei ole mõttekas.
- Aretustallides ja seal, kus tiined märad puutuvad kokku võistlushobustega, on kõikide hobuste herpesevastane vaktsineerimine tungivalt soovituslik.

Herpesevastase vaktsineerimise peamine eesmärk on vähendada haige hobuse poolt eritatava viiruse kogust. Tallis, kus on kõik hobused vaktsineeritud, on viiruse levik raskendatud ja seega ka võimalik viiruspuhang tunduvalt lühiajalisem ning kergem.

- Tõrju siseparasiite kõigil talli hobustel regulaarselt, kui võimalik ka üheaegselt.

  Olenevalt talli hoiutingimustest (karjamaa, koplite kasutus jms.) võiks kõikidele hobustele teha ussikuuri 2-3 korda aastas. Kõige parem on ussitõrjet teostada vastavalt vajadusele roojaproovide tulemuste põhjal. Ussirohtu tuleb võimalikult sageli varieerida, et vältida võimalikku resistentsust ja selle edasist süvenemist. Ussikuuride ajakava ja juhised küsi oma kohaliku veterinaari käest.
  Usside leviku vähendamiseks on vajalik pidev sõnniku koristamine koplitest ja karjamaadelt.

- Ära luba talli uusi hobuseid, kellele ei ole eelneva kuu aja jooksul teostatud parasiiditõrjet või võetud roojaproovi, mis kinnitab usside puudumist.

  Kui talli toodud uuel hobusel ei ole ussikuur värskelt tehtud, siis võib selle talle anda ka talli saabudes. Seda eeldusel, et järgneva kolme nädala jooksul ei puutu hobune otseselt kokku teiste talli elanikega ja käib eraldi koplis/karjamaal.

- Teosta tallis regulaarselt suurpuhastust ja kõikide ruumide desinfektsiooni.

  Nakkushaiguste ennetamiseks tee suurpuhastust kaks korda aastas kevadeti ja sügiseti. Esmalt puhasta kõik pinnad nii tallis kui abiruumides ning pese veega (võimalusel survepesu) üldkasutuses olevad vahendid nagu heinakärud, hargid jms. Seejärel desinfitseeri kõik pinnad ja vahendid laiatoimelise desinfektsioonivahendiga (näiteks Virkon®), järgides täpselt toote kasutusjuhendit. Võimalusel hoia hobuseid puhastuse ajal ja järgselt tallist eemal 72 tundi, piisab aga ka 12 tunnist.

- Pea võistlushobuseid võimalusel eraldi teistest hobustest.
- Pea tiineid märasid eraldi tallis, ära lase neid ka karjamaal/koplis kokku teiste hobustega (k.a märad varssadega).
- Ära kindlasti pea ühes tallis koos võistlushobuseid ja tiineid märasid!
- Ära luba talli hobuseid, kes tulevad tallist, kus on mõni haige hobune.
- Ära luba talli hobuseid, kes on haiged või haiguskahtlased.
- Talliomanikuna on sul õigus nõuda talli saabuvatelt hobustelt tervisetõendit. Lähema info saamiseks pöördu oma veterinaararsti poole.
- Piira välismaalt tulnud hobuste kokkupuudet teiste talli hobustega kahe nädala jooksul pärast hobuste saabumist.
- Kui vähegi võimalik, jälgi ja pea arvet talli hobuste liikumiste kohta (võistlused, treeningud jne).

Hobuseomanikule

- Kui tallis, kus sa oma hobust hoiad, ei ole ühtseid hobuste vaktsineerimise ja parasiiditõrje nõudmisi, jälgi, et su hobune saaks regulaarselt ussirohtu ning et tal oleks tehtud gripi- ja teetanusevastane vaktsineerimine. Lähemat infot selle kohta saad oma loomaarstilt.
- Herpesevastane vaktsineerimine võiks olla tehtud kõigil talli hobustel. Selle puudumisel konsulteeri oma hobuse vaktsineerimise asjus loomaarstiga.
- Võimalusel väldi kontakte teiste tallide hobustega. Juhul kui see on paratamatu, vaheta enne teise talli minekut riided ja jalanõud.
- Kui sa kahtlustad, et su hobune on haige, võta ühendust oma loomaarstiga.
- Ära vii oma hobust teise talli (k.a treeningule), kui ta on haige või haiguskahtlane.
- Mõõda oma hobusel kaks korda nädalas (kui võimalik iga päev) temperatuuri.

  Eriti tähtis on kraadimine kevadel, hilissügisel ja talvel (herpese peamised levikuajad) ning enne ja pärast hobuse transportimist (võistlused, treeningud jm). Kraadimine on ainuke kindel viis haigestumise varaseks avastamiseks ja seega parim meetod haiguste leviku takistamiseks.

- Jälgi, et tall, kus sa oma hobust hoiad, järgiks põhilisi nakkuse levikut takistavaid nõudeid ja soovitusi (vaata üleval).

Võistlused ja muud hobuste kokkutoomisega seotud üritused

- Loomatauditõrje seaduses (§ 14) on kirjas järgmised nõuded võistluste või muu hobuste kokkutoomisega seotud ürituse korraldajatele ja osalejatele:
  a. osaleda saab ainult kliiniliselt terve hobusega
  b. üritusel osalev hobuseomanik/ratsanik peab rakendama bioohutusmeetmeid
  c. ürituse korraldaja peab kaasama veterinaararsti, kes kontrollib võistlevate hobuste tervislikku seisundit ja veterinaarnõuetele vastavust ning loomade heaolu ürituse käigus
  d. ürituse korraldaja peab teavitama vähemalt kümme päeva enne ürituse algust sellest VTA kohalikku asutust, kelle järelevalvealasel territooriumil üritus toimub. Teavitamine toimub vabas vormis avaldusega.
  e. VTA kohalik asutus peab arvestust ürituste üle, registreerides tähtaja jooksul esitatud nõuetekohase teate.
  f. VTA võib keelata ürituse toimumise, kui on selgunud loomataudi leviku oht
- Ürituselt saabudes pese või puhasta hobune enne kodutalli paigutamist.
- Kui ürituse toimumise käigus selgub, et seal on mõni hobune haige, paiguta hobune tagasi jõudes teistest hobustest eraldi.
- Ära mine võistlusele või näitusele sellisesse kohta, kus teile teadaolevalt on hobused haiged.

- Järgi võistlustel/näitustel olles bioohutusmeetmeid:
    a. võimalusel ära paiguta hobust võõrasse talli
    b. kasuta ainult oma hobusele mõeldud puhastusvahendeid, ämbreid ja muud varustust
    c. väldi otsest kontakti võõraste hobustega
    d. kui kasutad välibokse, jälgi, et need oleks enne pestud ja desinfitseeritud
    e. võta vajaminev vesi alati kraanist. Mingil juhul ei tohi kasutada avatud nõudes olevat vett
    f. ära kasuta abilisi, kes tegelevad mitmete erinevatest tallidest pärinevate hobustega

Haiguspuhangu korral

- Talliomanikul on kohustus teavitada ulatuslikust hobuste haigestumisest VTA-d (Loomatauditõrje seadus § 9)
- Haiguspuhangu korral on VTA-l õigus tallile peale panna järgnevad kitsendused (Loomatauditõrje seadus § 45^1):
    a. keelatud on hobuste ajutine ja püsiv väljaviimine tallist
    b. keelatud on uute hobuste talli toomine
    c. kõiki tallis olevaid hobuseid peab vähemalt ühe korra päevas kraadima ja tulemused vastavasse päevikusse üles märkima
    d. tuleb rakendada Loomatauditõrje seaduses § 7^1 kehtestatud bioohutusmeetmeid:
        i. piirata kõrvaliste isikute liikumist talli territooriumil
        ii. haiged loomad tuleb võimaluse korral eraldada tervetest
        iii. sööda, allapanu ja muu võimaliku nakkust edasikandva materjali ettevaatlik käitlemine, vajadusel puhastamine ja desinfitseerimine
    e. uutest haigusjuhtudest tuleb teavitada kohalikku VTA keskust.
- Hobuste haigestumise kahtluse korral võta esimesel võimalusel ühendust oma loomaarstiga.
- Kui selgub, et sinu hobusel on nakkusohtlik haigus või selle kahtlus, teavita võimalikust ohust kõiki samas tallis olevaid loomaomanikke ja tallipidajat. Kui sina või su hobune on eelneva kahe nädala jooksul olnud kontaktis teiste tallide hobustega, siis teavita ka neid võimalikust ohust.
- Kui sinu hallata või omandis olevas tallis on nakkuslik haigusepuhang, palu Hobumaailma (www.hobumaailm.ee) toimetajatel sellest teavitada internetilehe kaudu ka teisi Eesti hobusepidajaid.
- Kui sinu hallata või omandis olevas tallis on nakkuslik haigusepuhang, teavita sellest esimesel võimalusel kõiki tallis hobuseid pidavaid inimesi ja juhi nende tähelepanu hobuste liikumispiirangutele ning teistele olulistele puhanguga seonduvatele asjaoludele.